

Innspill til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet

Norsk Tjenestemannslag (NTL) ønsker å gi Kunnskapsdepartementet (KD) innspill til arbeidet med stortingsmelding om forskningssystemet. Våre innspill er utarbeidet i nært samarbeid med våre organisasjonsledd i sektoren.

Innledende kommentarer

Overordnet styring og finansiering av utdannings- og forskningssektoren er et offentlig ansvar. NTL primære standpunkt er at en størst mulig del av forskningsfinansieringen burde gis som grunnbevilgning til institusjonene, for slik å sikre best mulig kår for fri forskning, akademisk ytringsfrihet og faste stillinger i Universitets- og høyskolesektoren.

Økonomiske og administrative konsekvenser

NTL mener at en større andel av forskningsmidlene må bevilges direkte til institusjonene og ikke via Norges forskningsråd (NFR) eller EU. Selv om Forskningsrådet ut ifra de politiske forutsetningene gjør en god jobb, er det flere utfordringer ved denne måten finansiere forskning på.

- Forskningsrådets utlysninger fører til stor konkurranse mellom og innad i de akademiske miljøene. Dette er en konkurranse om begrensede midler, som kan gå på bekostning av det nødvendige samarbeidet og skade det akademiske fellesskap.
- Utlysningene tiltrekker langt flere søkere enn hva det finnes midler til. Dette gjør at svært mye tid og ressurser går med til å utarbeide søknader for prosjekter som aldri materialiserer seg. Dette er tid som heller burde vært brukt på forskning.
- Avhengigheten av og presset for å sikre eksternfinansiering kan virke førende for hva slags forskningsprosjekter som blir igangsatt og prioritert. Dette begrenser den frie, forskerinitierte forskningen og grunnforskning.
- Den store mengden eksterne tidsavgrensede prosjektmidler gjør at mange forskere blir ansatt i midlertidige stillinger eller som såkalt «fast ansatt med midlertidig finansiering». Større grunnfinansiering vil gjøre institusjonene i stand til å prioritere faste ansettelse, framfor å skyve ansvaret og den økonomiske risikoen over på den ansatte.
- Avhengigheten av eksterne midler gjør institusjonene avhengig av til dels store forskningsadministrative enheter for å bistå i utarbeidelse, oppfølging og rapportering på eksterne prosjekter, fremfor å yte annen mer fruktbar forskningsstøtte.

Som følge av dette, og vårt prinsipielle standpunkt at forskningsmidlene i størst mulig grad skal kanaliseres direkte til virksomheten, så følger det derfor nødvendigvis at Forskningsrådets rolle bør begrenses. Dog, dette er ikke en kritikk av hvordan NFR har utført sitt samfunnsoppdrag, men en grunnleggende kritikk av den rollen NFR har fått av de politiske myndigheter. Gitt den sentrale posisjonen Forskningsrådet har i dag så har NTL også noen innspill til Forskningsrådet funksjon per i dag.

Flere av spørsmålene som er stilt i KDs brev ser ut til å ønske seg økt grad av politisk styring av forskningen, og vi vil oppfordre til varsomhet rundt en slik holdning. NTL anerkjenner at politisk initierte satsninger på enkelte forskningstemaer kan være både legitime og ønskelige, men det er viktig at omfanget av slike satsninger begrenses slik at det ikke går ut over den frie egeninitierte forskningen.

I den grad regjeringen ønsker politisk initierte tematiske satsninger kan Forskningsrådet fylle en viktig rolle for å sikre armlengdes avstand mellom politikere og forskningsmiljø, og slik bidra til å verne om den frie forskningen. For å ivareta hensynet til den frie forskningen bør større deler av utlysningene gis som frie utlysninger, som for eksempel Fripro.

Tiltak for å motvirke bortkastet arbeid med søknader som ikke får tilslag innenfor NFR systemet er en av de viktigste arenaene for forbedring i systemet. Her er det alt innført tiltak som løpende søknader og karanteneordning, og vi venter å se effektene av disse. Om det er behov for ytterligere tiltak for å redusere mengden resultatløs søknadsskriving kan en for noen utlysninger vurdere tildeling gjennom loddtrekning blant søknader som anses å overstige et visst (høyt) nivå.

Det å sikre åpen og tilgjengelig forskning er en sentral del av universitetenes samfunnsrolle. NTL anerkjenner rollen Forskningsrådet har hatt i å kreve at resultater av NFR-finansiert forskning publiseres under Open Access. Dette arbeidet må fortsette.

Med hilsen
Norsk Tjenestemannslag

Kjersti Barsok
forbundsleder

Thomas Sandvik
forbundssekretær

